

אוצרות סבר נפתלי

פנינים נפלאים וגנוזות יקרות, מלוקטים מתוך ספרי
הכהן הגדול הגה"צ רבי נפתלי יעקב הכהן זצללה"ה
בעמח"ס "אוצר הגדולים - אלופי יעקב"
דומ"ץ קירליבאבא ומיהאפאלוא ולאחר מכן בעיר חיפה

גנוזות

**ודעו כי הפלה ה' חסיד לו'
מתוך אגרת שכתב רבינו
לכ"ק הרה"ק מסאטמאר בעל "דברי יואל" זי"ע
ז' כסליו תשי"ז**

כתוב (תהלים ד, ד) ודעו כי הפלה ה' חסיד לו ה' ישמע בקראי אליו, רגזו ואל תחטאו. נראה לענ"ד דזו מצוה מדבריה קבלה לדורות, דכיון שכתוב 'דעו' יש בזה הוראה לדורות, ואף שמוני המצוות לא הביאו זה למצוה, כי סברו פירושו דקאי על דוד המלך ע"ה בעצמו, מכל מקום כיון שכלל בידינו וכן למדנו מפי רבינו הבעש"ט זי"ע שכל התורה היא נצחית ונוהגת בכל זמן ובכל אדם, א"כ גם זה נוהג לדורות, להאמין שיש חסידים בדור שהפלה ה' לו (לשון הפלאה הכוונה ודאי, כר' טרפון בנזירות (נויר סב) ודאי גמור) ולכן אמר בפסוק לשון כי הפלה וגו' לו, היינו כדררשינן בגמרא (סוטה יא.) לו היינו כנגד שכניה שכתוב (שופטים ו, כד) ויקרא לו השם שלום, ופירוש 'לו' ביחודא שלים.

והנה הלשון 'דעו' שהכוונה שהוא מצווה לדעת ולהאמין, וקאי גם על סיפא דקרא להאמין שישמע ה' בקראי אליו וקרוב ה' לכל קוראיו, אבל נלמד מסמוכים אימתי ישמע קולי כשאני מאמין כי הפלה ה' חסיד לו, שכל התפילות עולים דרך הצינור הצדיק החסיד אשר הפלה ה' לו, ואז מקויים הפסוק (תהלים קטו, א) אהבתי כי ישמע ה' קולי וגו'.

[כאן הרחיב רבינו לבאר המשך הכתוב שם 'רגזו ואל תחטאו', בהקדימו לבאר ענין תפילת אברהם על אנשי סדום, ומפאת קוצר היריעה הוכרחנו להשמיטו כאן, והנה הוא מודפס בסבר נפתלי עה"ת בפרשתו, והחפץ יוכל להרוות צמאנו משם]

והשתא כי כן, אני גם מתחבר להחסיד שהפלה ה' לו ועמו אחוזת מרעיו החסידים, שיומתק כל הרגזו וכל הדינים מעלי ובפרט בזמן הזה, אף כי אני כאן ואדמו"ר (שליט"א) זצ"ל מעבר לים, אבל כהיום שכלים מכלים שונים מחברים כל קצוות תבל יחד כאילו הוא עיר אחת גדולה וכידוע, וא"כ גם אם הגופות רחוקות הלבבות קרובות, וגם כי מנהגי הצדיקים בהתקשרות עם יושבי ארה"ק. ויש לי מעלה שאני פה בארה"ק, ולכן היות שאני מאמין שבדור הזה כבוד אדמו"ר (שליט"א) זצ"ל הוא מהחסידים שהפלה ה' לו, הנה בזה הידיעה אני מגיש פתקא זו לפני אדמו"ר (שליט"א) זצ"ל.

נפתלי יעקב הכהן בן חי' פערל לישועה בגו"נ וכו' וכו'.
פ"נ הפרשתי מטבע לכבוד אדמו"ר ונתתי לצדקה על שם האדמו"ר.

באלוני מומרא (יה, א).

בפירש"י בשם המדרש (ב"ר מב, ח) הוא שנתן לו עצה על המילה לפיכך נגלה אליו בחלקו. והקשו המפרשים למה הוצרך ליטול עצה, הלא שאר מצוות נצטווה ועשה אף בלא נטילת רשות ועצה.

ולענ"ד נראה לבאר בפשיטות שודאי אברהם קיים בשביל מצות הבורא, אלא שקודם שנצטווה על המילה היה המדובר בין אברהם לממרא על אודות ערלת אבר זה, ואמר לו ממרא שלפי דעתו ראויה הערלה למילה והסרה, כי אין זה מן הראוי שיש לאדם מותר בגופו וע"כ ראוי לחתכה, ונתן טעם לדעתו בסברות שונות. וא"כ כיון בדעתו לדעת הבורא כביכול, לכן הדין נותן שיקבל שכר טוב על עצתו זו, כיון שהיה בו מדעת קונו.

וירא אליו ה' באלוני מומרא (יה, א).

בפירש"י בשם המדרש (ב"ר מב, ח) הוא שנתן לו עצה על המילה לפיכך נגלה אליו בחלקו. ויש להתבונן מה משמיענו בזה שנגלה שם דייקא.

ויש לומר שרצה להודיע בזה המעלה או ח"ו ההיפך, שמעורר האדם במקום הארץ ששוכן בה. כי הנה בהמשך הפרשה אנו רואים ענין נפלא, והוא הפיכת סדום ועמורה למדבר שממה, ולכאורה קשה אם יושבי סדום חטאו, הארץ מה חטאה. לכן הראה הקב"ה קודם ההפיכה ענין זה בהחשיבו את מקום אלוני מומרא שנתקדשה בקדושת המקום לפי שהיה שם אהלו של אברהם, ושל ממרא שנתן לו עצה על המילה, שלמדן מזה איך שכל המקום מקבל קדושה מחמת הדריים בו, ומעתה אל תתמה על ארץ סדום שנפגמה בחטא והוצרכה ללקות, עד שנעשה המקום כולו מדבר וגפרית בלא חיות.

וכמו שכן היה בארץ ישראל אחר החורבן שהלכו ישראל לגלות, אז נתקיים הפסוק (דברים כט, כב) גפרית ומלח שרפה

ודעת. שבהם איכא חמשה דרכים שנוטריקון שלהם הוא בחרדל.

ויגש אברהם ויאמר האף תספה צדיק עם רשע (יה, כג).

יש לבאר ענין כל מליצות היושר של אברהם על סדום, עפ"י מה שהורנו רבינו הבעש"ט זי"ע בלימודיו שכל התורה היא נצחית ונוהגת בכל אדם ובכל זמן כידוע. ונלע"ד בזה שהנה איתא במשנה (אבות פ"ה מ"ה) האומר שלי שלי ושלך שלך הרי זה מדה בינונית, ויש אומרים זו מדת סדום. והברטנורא מפרש בזה שהכוונה שיוכל לבוא למדת סדום, אך רוב המפרשים ביארו שזה גופא הוא מדת סדום, וכל אחד ואחד לפי דרכו בדברי פי חכם חן, ואין כאן המקום להאריך.

והנה כיון שאומר התנא שזו מדה בינונית, והרי רוב בני העולם הם בינוניים ומסתמא הולכים במידה זו, ואעפ"כ לאידך תנא הרי זו מדת סדום ממש. וכבר אמרו בגמ' (ב"ק כ): שכל זה נהנה וזה לא חסר הרי זו מדת סדום, והרבה נלכדים במידה והנהגה זו ג"כ וכידוע. ולפי"ז הרי בעוה"ר נמצא בין ישראל הרבה סדומיים שנצרכים לכפרה, ומדת סדום היא מידה גרועה מאד.

לכן נלע"ד שזה הטעם שנכתבה כאן באורך תפילת אברהם ומליצתו, שהועיל לכל הדורות להליץ עליהן יושר, ומה שפעל בתפילה על עשרה צדיקים יועיל לדורות שיהודי יציל בשביל עשר מצות שבו, והרי פושעי ישראל מלאים מצות כרמון, ועכ"פ תפילה זו נוהגת שפיר בכל זמן ובכל אדם להליץ יושר על מדה בינונית שהוא מדת סדום.

כל ארצה, לפי שהארץ עצמה בעומק קצת נפגמה מכח החטאים של היושבים בה.

ויקה בן בקר רך וטוב (יה, ז)

בגמ' (ב"מ פו:) שהאכילם ג' לשונות בחרדל, והוא תמוה מאי קא משמע לן. אך לענ"ד נראה שרצה לרמוז למלאכים הללו מעלת שמירת הלשון, שמוותר האדם מן הבהמה אין, הוא בכח הדיבור שלו, ולשונו צריכה שמירה מעולה כי ממנה תוצאות חיים, ולכן מתגבר היצה"ר מאד בזה להכשיל בני אדם, וכיון שיידעו זאת המלאכים, שוב לא יקטרגו על ישראל בזה, כיון שיש בזה הסתת היצה"ר ביותר, והא ראייה שאפילו המלאכים עצמם נכשל אחד מהם בלשונו, במה שאמר (בראשית ט, כא) כללתי הפכי ותלה בעצמו, ונענש בזה, וכדאיתא במדרש (ב"ר נ, ט). ומשום הכי הראה להם לשון הבהמה, שאם מעבדים אותה ע"י חריפות החרדל אז מתעלה למאכל אדם, וכמו כן כל כח הדיבור שצריך לעיבוד ושמירה.

עוד אפשר לומר רמז ע"ד העבודה, בכונת הגמ' ג' לשונות בחרדל, שנרמז בזה שהדרכים בעבודת ה' הם נכללים בחמשה אופנים, שהם ר"ת בחרדל, [פי' התבודדות]. ח'בר. ר'ב. ד'בקות. ל'ימוד. וכל אלו הם בשלושה לשונות שהם כנגד חסד גבורה תפארת, אברהם במדת החסד ואהבה, ויצחק במדת גבורה ויראה, ויעקב במדת תפארת

עובדות קודש והליכות חיים

תולדות חייו

לקראת שנת החמישים להסתלקות רבינו, נביא כאן בעז"ה בקצרה סדר תולדות חייו (כפי שהתפרסם בשעתו באחד הבטאונים), מידי שבוע בשבוע עד יומא דהילולא – ט"ו כסלו

הגאון החסיד רבינו נפתלי יעקב הכהן זצ"ל נולד בשנת תרמ"ה בעיירה נאנאש ההונגרית לאביו החסיד ר' משה הכהן זצ"ל. מצאצאי הרמ"א והמהרש"א היה, ונכד הרה"ח המפורסם ר' שלמה שו"ב וערצבערגער מאינטערדם, אשר בניו זכו לכינוי החיבה "זבח משפחה" היות שהיו מפורסמים ביראתם הקודמת לחכמתם ומבוקשים בקהילות ישראל שחפצו כי ישמשו אצלם בתור שו"ב.

בעיירה נאנאש, בה התהלכו יהודים תמימי דרך ועובדי השם בכל ישותם, גדל רבינו נפתלי יעקב וחותמה נותר נסוך על אישיותו כל ימיו. באחד הימים כילתה שריפה את בית הוריו, והוא עבר להתגורר יחד עם אביו ר' משה בעיר טעטש המשתייכת לחבל מארמורוש. ר' משה בחר בעיר זו מאחר שהיתה מרכז לתורה ולחסידות, ובה יוכל לחנך את ילדיו בדרך המסורה. ר' משה נודע בשערים כאדם שנון ופיקח, היה קובע עתים לתורה ערב ובוקר ומלמד שיעורים ברבים בגמרא עם פרש"י ותוספות. הצטיין בהכנסת אורחים והיה יושב ומפלפל עם אורחיו בדברי תורה וחסידות, ובאופן מיוחד הפך ביתם למרכז של תורה וחמימות חסידית בימי שבת ומועדים. ר' משה הסתופף בצילו של הרה"ק ר' יששכר דב מבעלזא זצ"ל וזכה מאיתו לקירבה יתרה כמו מאת רבים מגדולי הדור.

המשך בשבוע הבא בעז"ה